

Obecné doporučení pro vlastníky lesů stíhané za přešupek na úseku ochrany lesa

Vlastníkům lesů, kterým hrozí zahájení řízení o přešupku podle zákona č. 289/1995 Sb., lesního zákona, nebo podle zákona č. 282/1991 Sb., o České inspekci životního prostředí a o její působnosti v ochraně lesa, v důsledku včasného nesplnění povinností v oblasti ochrany lesa proti lýkožroutu smrkovému, nebo s nimi již bylo takové řízení zahájeno, lze obecně doporučit, aby využili svého práva zakotveného do § 36 správního řádu a v řízení (bude-li zahájeno) podali účastnické vyjádření, ve kterém budou mimo dalších skutečností zohledňující jejich konkrétní faktickou i procesní situaci namítali následující:

A. Pro vlastníky lesů – nepodnikatele:

1. Odpovědnost vlastníků lesů – nepodnikatelů - za přešupek ve smyslu § 15 odst. 1 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přešupek, vzniká pouze tehdy, pokud k nesplnění povinností v oblasti ochrany lesa došlo v důsledku zavinění („K odpovědnosti fyzické osoby za přešupek se vyžaduje zavinění. Postačí zavinění z nedbalosti, nestanoví-li zákon výslovně, že je třeba úmyslného zavinění.“) Zavinění pak má formu úmyslu (§ 15 odst. 2 zákona č. 250/2016 Sb.: „Přešupek je spáchán úmyslně, jestliže pachatel chtěl svým jednáním porušit nebo ohrozit zájem chráněný zákonem, nebo věděl, že svým jednáním může porušit nebo ohrozit zájem chráněný zákonem, a pro případ, že jej poruší nebo ohrozí, s tím byl srozuměn.“) nebo nedbalosti (§ 15 odst. 3: „Přešupek je spáchán z nedbalosti, jestliže pachatel věděl, že svým jednáním může porušit nebo ohrozit zájem chráněný zákonem, ale bez přiměřených důvodů spoléhal na to, že tento zájem neporuší nebo neohrozí, nebo nevěděl, že svým jednáním může porušit nebo ohrozit zájem chráněný zákonem, ač to vzhledem k okolnostem a svým osobním poměrům vědět měl a mohl.“) Pokud vlastník lesa v době vrcholící kůrovcové kalamity, která zasáhla celou Českou republiku (což je skutečnost obecně známá, kterou netřeba dokazovat), dělal vše, co bylo reálně v jeho silách, aby povinnosti v oblasti ochrany lesa splnil, není ani jedna z těchto forem zavinění v jeho případě naplněna. Prvním důvodem absence zavinění je zpravidla skutečnost, že rozvoj kůrovce byl v důsledku sucha a množství napadených stromů na sousedících majetcích rychlejší, než postup nahodilé těžby. Dále lze poukázat na fakt, že na trhu je po celý rok 2018 významný převis poptávky po kapacitách subjektů zajišťujících těžbu dřeva nad nabídkou, což mělo za následek růst cen služeb poskytovaných těchto subjekty a zejména ztrátu podnikatelské disciplíny řady z nich, která se projevuje termínovou nespolehlivostí (pokud těžební práce byly objednány, ovšem v dohodnutém čase nebyly realizovány). Rovněž lze poukázat na to, že vytěžené dřevo se díky propadu poptávky a nezájmu odběratelů hromadí na odvozních místech, jejichž kapacity jsou vyčerpány a nově vytěžené a asanované dřevo není kde skladovat. Pokud se popsane jevy týkají i příslušného vlastníka lesa, měl by k jejich prokázání předložit dokumenty osvědčující zejména skutečnost, že
 - a. poptával těžební práce k zajištění povinností na úseku ochrany lesa, popř. že i uzavřel smlouvu, popř. mu byla potvrzena objednávka na tyto práce, a práce nebyly provedeny,
 - b. dřevo po vytěžení nebylo kam dávat, což provedení další těžby znemožniloObecně vzato lze důkaz použít jakýkoliv dokument prokazující, že vlastník o zajištění včasného provedení těžebních prací intenzivně usiloval a k případnému prodlení nedošlo jeho vinou, nýbrž vinou těchto vnějších a z jeho strany neovlivnitelných faktorů.

B. Pro vlastníky lesů – podnikatele a pro právnické osoby:

2. Odpovědnost vlastníků lesů – podnikatelů, jakož i odpovědnost vlastníků lesů - právnických osob za přešůpek není vázána na zavinění. Přesto i zde má právní význam, pokud vlastník lesa činil vše, co bylo v jeho silách, aby své povinnosti v oblasti ochrany lesa proti lýkožroutu smrkovému splnil. Pro právnické osoby totiž platí ustanovení § 21 odst. 1 zákona č. 250/2016 Sb., podle kterého „*Právnická osoba za přešůpek neodpovídá, jestliže prokáže, že vynaložila veškeré úsilí, které bylo možno požadovat, aby přešůpku zabránila.*“; toto ustanovení se podle § 23 téhož zákona použije i na podnikající fyzické osoby. I vlastníci lesa, kteří jsou právnickými osobami, popř. podnikajícími fyzickými osobami, by tedy měli namítat, že nesplněním povinností v oblasti ochrany lesa nespáchali přešůpek.

Pro všechny vlastníky

3. Při celorepublikovém propadu cen dřeva a propadu jeho prodejnosti provázeném nárůstem nákladů na těžbu a při zohlednění nákladů na obnovu kalamitních holin, by uložení jakékoliv pokuty pro vlastníka lesa znamenalo přinejmenším hrozbu insolvence, ne-li reálný vznik stavu platební neschopnosti. Uložení pokuty by proto mělo fakticky za následek nikoliv urychlené splnění povinností v ochraně lesa, nýbrž naopak zhoršení úrovně ochrany lesa a v důsledku toho i ohrožení podstaty lesa, neboť by nebylo z čeho financovat náklady, které při zajišťování ochrany a obnovy lesa vznikají. Uložená pokuta by proto velmi pravděpodobně měla pro vlastníka lesa likvidační účinky. To je ovšem stav považovaný judikaturou za nepřijatelný, jak potvrzuje usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 4. 2010, čj. 1 As 9/2008-133 I („*Správní orgán ukládající pokutu za jiný správní delikt je povinen přihlédnout k osobním a majetkovým poměrům pachatele tehdy, pokud je podle osoby pachatele a výše pokuty, kterou lze uložit, zřejmé, že by pokuta mohla mít likvidační charakter, a to i v případech, kdy příslušný zákon osobní a majetkové poměry pachatele v taxativním výčtu hledisek rozhodných pro určení výše pokuty neuvádí. Správní orgán vychází při zjišťování osobních a majetkových poměrů z údajů doložených samotným účastníkem řízení, případně z těch, které vplynuly z dosavadního průběhu správního řízení či které si opatří samostatně bez součinnosti s účastníkem řízení. Nelze-li takto získat přesné informace, je správní orgán oprávněn stanovit je v nezbytném rozsahu odhadem.*“)

Možnost vzniku těchto následků by bylo vhodné znovu doložit dokumenty osvědčujícími

- a. dosud vzniklé a do budoucna předpokládané výnosy z prodeje dřeva (výši cen lze doložit např. fakturami, množství dřeva dodacími listy nebo potvrzením OLH, oznámením odběratelů, že o dřevo nemají vůbec zájem apod.),
- b. dosud vzniklé a do budoucna odhadované náklady na těžbu (smlouvami, fakturami, potvrzením OLH apod.) a
- c. dosud vzniklé a do budoucna odhadované náklady na obnovu (smlouvami, fakturami, výkazy holin, potvrzením OLH apod.).

Závěrem upozorňuji, že obsah vyjádření každého z vlastníků musí odpovídat jeho konkrétní a do značné míry jedinečné situaci a argumentaci shora naznačenou je třeba této situaci přizpůsobit.

V Brně, 1. 11. 2018

JUDr. Ing. Martin Flora, Dr.